

De grønlandske nationaldragter

Af Aviaaja Kleist Burkal

Juli 2015

De farverige grønlandske festdragter, der med tiden har fået status som nationaldragter, er iøjnefaldende og unikke hver især. De bæres med stor respekt og stolthed ved mange særlige lejligheder. Mikset af traditionelle og moderne materialer tegner et fint billede af den måde, man i Grønland har taget forskellige europæiske varer til sig gennem de sidste par århundreder.

Før kontakten til omverdenen blev mere almindelig, havde grønlænderne ikke adgang til stof, glasperler og lignende materialer. Dragterne blev syet af skind fra forskellige fangst dyr. Man vidste helt præcist hvordan man skulle behandle og anvende de forskellige skind så naturressourcerne kunne omdannes til remme, fodtøj, vandtætte dragter, varm og vindtæt beklædning og meget andet. Tøj og redskaber blev udsmykket ved at skabe flotte mønstre og snit i tøjet og ved eksempelvis at påsy perler af ben og små fiskeryghvirvler.

Dragter fra Vestgrønland. (Foto: Lone Bruun).

Med kontakten til europæerne indførtes først og fremmest nye materialer; glasperler, stof og silkebånd. Gradvist kom nye håndarbejdsteknikker til (strik, broderier og kniplinger) og dragterne blev mere farverige og detaljerede.

Inden koloniseringen af Grønland tog ordentlig til og samlede befolkningen omkring missionsstederne, boede grønlænderne meget spredt langs Grønlands kyster. I sommermånederne mødtes de til sangstrid (hvor splid mellem personer blev udredt ved at gøre nar af modstanderen gennem sang) og solhvervsfester rundt omkring i landet. Folk kom fra nær og fjern for at deltage i samlingerne hvor man mødte op i sit fineste tøj – hvilket ville sige det nyeste eller reneste. Med kristendommens udbredelse (efter Hans Egedes ankomst i 1721) ændredes grønlændernes skikke gradvist og nye, kristne, helligdage blev indført. På disse dage forventedes det at man klædte sig pænt på. Som følge af overgangen til mere europæisk tøj, der særligt fandt sted i løbet af 1900-tallet, blev den traditionelle beklædning i højere grad forbundet med særlige begivenheder og forfinede i endnu højere grad, til det vi i dag kender som nationaldragterne.

Nationaldragternes udseende varierer alt efter hvor i Grønland man er – eller hvor bæreren kommer fra.

Dragt fra Østgrønland.

(Foto: Skoletjenesten Det Grønlandske Hus).

I Thuleområdet består mandens festdragt af en anorak af hvidt stof, isbjørnepelsbukser og kamikker lavet af afhåret sælskind. Kvinderne har en ensfarvet busseronne med bred, mønstret bort om livet, helt korte rævepelsbukser i sort og hvid og skridtlange, stive, hvide kamikker af afhåret, ung remmesæl. Kamikstrømperne af rensdyrpels afsluttes med en kant af isbjørnepels med meget lange hår som svinger elegant ud for oven.

I Østgrønland var kvindens dragt oprindeligt af skind, men i nyere tid er en forenklet udgave i hvidt stof med røde bånd og rækker af påsyede glasperler i blå, rød og hvid blevet mere almindelig. Sammen med den lange overdel bæres lange, røde, strikkede muffediser med hvide perler, korte sælskindsbukser og samme slags kamikker som i Vestgrønland eller brune, knælange kamikker.

Både i Østgrønland og i Vestgrønland (Upernavik til Kap Farvel) ikklæder mændene sig en hvid anorak med sorte bukser og sorte sko eller sorte kamikker med nogle påsyede skindmosaikker. Teknikken med at sy bittesmå farvede stykker læder sammen i et mønster kaldes *avittat*.

Avittat. (Foto Nivi Christensen).

Da der findes flest vestgrønlandere, er den farverige, vestgrønlandske kvindedragt med perlekraven, der går ned til albuerne, den mest udbredte og detaljerede af dragterne. Dragten består af mange enkeltdele der sys sammen for at gøre det lettere at tage den på:

Undertrøje af bomuld.

- Krave af bomuld med broderet kant, samlet med en broche.
- Overdel i stof med påsyet perlekrave og perlemanchetter. De sorte dele er lavet af sælskind, men kan til nød også være lavet af koskind. En lyserød, rød eller lilla satinbluse, med bånd for neden, bæres under perlekraven.
- Korte sælskindbukser med avittat foran.
- Kamikker af hvidt, afhåret, sælskind med avittat, blomsterbroderier og hvide kniplinger på rød baggrund med en sort skindkant for oven. Kamikkerne kan også være lange røde eller sorte uden broderier og kniplinger.
- Røde muffediser med hvide perler (paffequit).

Thuledragter. (Foto: Tine Lisby).

Mønstrene og farverne er tilpasset bæreren. Farven på anorakken følger som regel kvindens alder fra lyserød til mørklilla – jo mørkere farve desto ældre er kvinden. Kamikkernes farve fra hvide til røde og sorte kan være styret af kvindens temperament. Der er ingen regler for det, men de røde er oftere brugt af gifte, lidt ældre kvinder, og de sorte af enker.

Glasperler blev bragt til Grønland af hollandske hvalfangere i 1600-tallet. De var populære som varer i tuskhandlen og blev byttet til skind og mad. Senere, da Grønland blev koloniseret, kunne man købe perlerne af de danske handelsmænd. De var en luksusvare og blev dermed et statussymbol. Fra midten af 1800-tallet begyndte kvinderne at sy rækker af perler på dragten, men efterhånden som perlerne blev mere almindelige, udvikledes perlebesætningen til den lange perlekrave der kendes i dag. Det kræver omkring 30.000 små perler til perlekraven der vejer omkring 1½ kg (til en voksenstørrelse).

Det tager lang tid at lave en vestgrønlandsk kvindedragt fra bunden, og ventetiden kan være op til to år. Tit får man hjælp af familie og venner til at lave de forskellige dele. Man kan også bestille en dragt på en speciel systue. En helt ny dragt koster omkring 35.000 kr., så det er ret almindeligt at leje eller låne nogle af delene. For at bevare den vigtige viden om de forskellige teknikker, er der blevet oprettet en nationaldragtskole i Sisimiut hvor uddannelsen til syerske varer to år.

Første gang man som grønlander bærer nationaldragt kan allerede være som baby, ved barnedåben, eller når man bliver 1 år gammel. Når man som 6-årig starter i skole, er det stort set alle børn der på deres allerførste skoledag har nationaldragt på. Det er en vigtig dag for ethvert barn. Senere er konfirmationen en skelsættende dag hvor dragten også bæres. I ungdomsårene er studentereksamenerne og afslutningen på en uddannelse noget der højtideliggøres ved at bære nationaldragt. Som voksen er der flere forskellige anledninger, bl.a. bryllup og sølvbryllup eller når man som værter eller nærmeste familie deltager i de allerede nævnte begivenheder. Nationaldragten bruges både ved glædelige begivenheder og ved begravelse, for at vise ærbødighed over for den afdøde. Ved markeringen af offentlige begivenheder fx nationaldagen, royalt besøg, politikernes samlinger eller når man repræsenterer Grønland ved forskellige arrangementer, tages Nationaldragterne også i brug.

Under Kronprinsparrets besøg i Grønland i 2014 var de og deres fire børn klædt i de forskellige festdragter. (Foto: KNR).